

הפורחת בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

יום חמישי כ' חשוון תשע"ח | דף היומי בבלי: מכות ד.
דף היומי בהלכה: מתחילת סימן רע"א עד סעיף ב'. | לוח יומי מקוצר: עמוד 90 סימן רע"א.
מוסר: פרק י"ד 'וכל זה ראינו' עד 'וכן יהיה'.
קנין חכמה הלימוד השבועי: 'ועתה הטוה אונך' עד 'וכמו שעשה האלקים'.

ענייני דיומא

איזו ברכה מברכים על ברק ורעם יחד?

יותר מאשר הברק; ואם מברך עליהם יחד, יברך עושה מעשה בראשית. וברק הנגרם מחום ואין אחריו רעם - יש שמצדדים שלא לברך עליו; ויש שהורה לברך. [שו"ע רכז, א, משנ"ב ג, ה רי, ושעה"צ ז; ביאורים ומוספים דרשו, 2-1; וראה שם, 3]

הרואה את אור הברק או שומע קול רעם, מברך: "עושה מעשה בראשית", או: "שִׁפְחוּ וגבורתו מלא עולם". ואם הברק והרעם סמוכים זה לזה באופן שמברך על שניהם - יברך רק ברכה אחת. ולכתחילה יש לברך על ברק 'עושה מעשה בראשית', ועל רעם - 'שִׁפְחוּ וגבורתו', כיון שהרעם מראה את גבורת השי"ת

הדף היומי בהלכה

מדוע צריך לקדש מיד לאחר תפילת ערבית?

מבעוד יום, רשאי לקדש מזמן 'פלג המנחה' ומעלה; אך יתכן שאינו צריך לקדש מיד בשבוב מביית הכנסת, ורשאי להמתין לפחות עד מעט לפני כניסת השבת. ומי שמתפלל ערבית מבעוד יום רק בערב שבת, ואילו בשאר ימות השבוע מתפלל מנחה עד השקיעה, וערבית לאחר צאת הכוכבים - לכתחילה לא יקדש עד לצאת הכוכבים. [שו"ע רעא, א, משנ"ב א-ב, וביה"ל ד"ה מיד]

כתוב בתורה: "זָכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ", ודרשו חכמינו ז"ל: "זְכַרְהוּ בכניסתו"; וזכירה זו היא מה שאנו מכנים 'קידוש'. וכיון שהמצוה היא 'בכניסתו', מצוה לקדש מיד לאחר תפילת ערבית, כדי להסמיך את הקידוש ככל האפשר לכניסת השבת. ומי שאינו רעב, רשאי להמתין עד שיתאנה לאכול, כיון שבאופן זה מתקיימת מצות סעודת שבת בהידור; אולם, אם בני ביתו ואורחיו חפצים לאכול מיד, לא ימתין לקיום המצוה בהידור, ויקדש לאלתר. והמתפלל ערבית

הדף היומי בהלכה

חובת הקידוש על היין - מדאורייתא או מדרבנן?

כנ"ל, דרשו חכמינו ז"ל 'גזרה שווה' מהפסוק "זָכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ" - , ומהפסוק "לְמַעַן תִּזְכָּר אֶת יוֹם צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם" - שמלבד החובה להזכיר בכל לילה את יציאת מצרים, ישנה חובה מיוחדת בליל שבת להזכיר את יציאת מצרים בקידוש; ונראה מדברי הראשונים שזו מצוה מדאורייתא, ולא מצוה מדרבנן עם 'אסמכתא' מהתורה בלבד. [משנ"ב רעא, ב, וביה"ל ד"ה מיד]

לדעת ראשונים רבים, מצות קידוש מדאורייתא היא בדיבור בלבד, דהיינו, אמירת דברים שיש בהם שבת וקדושתה; וחכמים תיקנו לאומרם בנוסח מסוים של ברכה 'על הכוס', דהיינו כשלפניו כוס של יין, ובדיעבד, על הפת. ולדעת ראשונים רבים אחרים, אף מדאורייתא אין יוצאים ידי חובה אלא בקידוש שעל היין, או על הפת; אך נחלקו בנוגע להלכה שאין קידוש אלא במקום סעודה, אם היא מדאורייתא או מדרבנן. ומלבד דרשת עצם חובת הקידוש,

האם ניתן לצאת ידי חובת קידוש בשמיעה מפי קטן?

יש אומרים שלפי הדעה שמדאורייתא ניתן לצאת ידי חובת קידוש בדיבור בלבד (ראה לעיל), מתקיימת המצוה מדאורייתא בתפילת ערבית של ליל שבת, שנזכרים בה דברי שבח השבת וקדושתה. ולדעתם, המסופק אם קידש על הכוס, אינו צריך לקַדֵש, כיון שספק דרבנן – לקולא; וכן גדול שכבר התפלל יכול לצאת ידי חובה בשמיעה מפי קטן, שהרי שניהם חייבים בקידוש רק מדרבנן, (אך נחלקו הפוסקים אם נדרש דווקא קטן שטרם התפלל). ולהלכה

אין להקל בדבר, מכמה סיבות: 1. 'מצוות צריכות כוונה', ובתפילה אין מכוונים למצוות קידוש; וכך אכן ראוי לנהוג, כדי לקיים לאחר מכן את מצוות קידוש כתיקונה, בברכה 'על היין'. 2. בקידוש צריך להזכיר את יציאת מצרים, כנ"ל, והיא אינה נזכרת בתפילה. 3. דעת ראשונים רבים שאף מדאורייתא אין יוצאים ידי חובה ללא יין, כנ"ל. [משנ"ב רעא, ב, שעה"צ ב, וביה"ל ד"ה מיד; ביאורים ומוספים דרשו, 41-42]

קנין חכמה

הגאולה העתידה תדמה לגאולת מצרים

בשעת קריעת ים סוף: "הללו עובדי עבודה זרה והללו עובדי עבודה זרה". ופתאום, מתוך התגברות החושך נגלה עליהם מלך מלכי המלכים וגאלם והוציאם מאפילה לאור גדול. וכך יהיה לעתיד לבוא, שבפתע פתאום יופיע האדון ה' בהיכלו, ויאיר את האפלה באור גדול, אור חדש על ציון יאיר, במהרה בימינו אמן.

הגאולה לעתיד לבוא תבוא דווקא מתוך עוצמת החושך, וכפי שהיתה ישועת השי"ת בארץ מצרים, שהיא היתה התחלת התגלות כבוד מלכותו בעולם. והיינו, שקודם זמן יציאת מצרים לא היה שום ניצוץ אור, ואדרבה גברה חשכת הגלות שכל העם היו עבדים נרצעים למצרים, והמצרים עשו בישראל כחפצם, ולחצו ודחקו את ישראל ולקחו את בניהם מהם. וכן בענין רוחניות קדושת ישראל הגבירו והשליטו כח הטומאה עליהם עד שהכניסו רבים בעוון עבודה זרה, ועד כדי כך שהמלאכים טענו לפני השי"ת

[תורה אור, פרק יד]

פעם קבעו עם רבינו שיבואו לקחתו לערוך חופה וקידושין, נקשו בדלתו: "הגענו לקחת את הרב" אמר הרב: "אתה תיסע הביתה, ותביא את אשתך לאולם. זו חובתך. לא יתכן שיש לבעל רכב ואשתו תקושש מונית. אני, אבוא במונית!

על מידת החסד והכרת הטוב של רבי בן ציון אבא שאול זצ"ל

נגרמה לכם נקיפת צער, מחובתנו לפצות עליה בפרץ של שמחה. לכן הגענו! עברו שנים מאז, ועד היום מתפעלים, לא רק מהדקויות, מההתחשבות, מהפיצוי. אלא בעיקר מנקודה נפלאה: אם הבין שהזמן כה יקר עתה, וחשוב להם כל כך לחזור הביתה בהקדם, למה לא העיר לרבנית שאין זו השעה לבקש הסעה לקניות? משום שכלל שהתחשב בדוחק שעתם, התחשב לא פחות ברגשות הרבנית, ונמנע מלהעיר! יצא ידי כולם, בטרחת שניהם לאירוסין!...

"וַיִּקַּח אֶת רַבֵּקָה וְהָיָה לּוֹ לְאִשָּׁה" (בראשית כ"ד, ס"ז)
סיפר הרה"ג רבי דוד כהן שליט"א, מחכמי ישיבת "נהר שלום": יום אחד עלינו אני ואשתי שהיא אחיינית רבינו, לבית הדוד הגדול, לבשר שאמש זכינו לארס את בננו בשעה טובה ומוצלחת. התקבלנו על ידי הרב והרבנית במאור פנים, ושמחו כל כך לשמוע הבשורה. בירכו ואיחלו מכל הלב. כאשר פנינו לצאת, שאלה הרבנית האם נוכל להסיעה לקניות, על הדרך. כי ההליכה קשתה עליה מאוד. נענית בשמחה. ערכה את הקניות, רצינו להשלים את המצוה, ולא השארנוה לבד. החרונוה לביתה.

עמדנו לחוג את האירוסין בבני ברק, עיר מגורי הורי הכלה. ידענו שלאור מצב בריאותם לא יבואו אבל להזמין צריך, מפני הכבוד. וגם כדי לזכות בהרעפת הברכות! התכנסנו באולם בבני ברק, והנה – איזו הפתעה! – רבינו הגיע עם הרבנית, והופעתם עוררה התרגשות רבה כל כך! כמה שמחו בבואם, וכמה שימחו את כולם!
עם תום האירוע ניגשנו להודות על הטרחה והמאמץ, שבאמת לא היה לפי כוונתנו, ולא כוחם. התנצלנו שלא היה בכוונתי להטריח. כמה שאנו שמחים על הגעתם, חשים אנו רגשי אשמה!...
ענה ואמר, במאור פנים: "אתם צודקים, זה באמת לא היה לפי כוונתנו, ולא היינו אמורים להגיע. אבל – הזכורים אתם, שהגעתם ביום שלאחר ההתקשרות לבשר שמגיעה לכם ברכת מזל טוב, והרבנית ביקשה שתסיעו אותה לקניות?"
ודאי זוכרים, ראינו זאת כזכות.
"ובכן, באותו בוקר התפרסמה המודעה בעיתון על אירוסי נככם, ולבטח התקשרו רבים לברך ולאחל. וגם אתם התכוונתם להתקשר ולבשר לקרובים ולמכרים. וכשהרבנית ביקשה הסעה, למרות שהסכמתם וברצון, חשתם איזו נקיפת צער שאינכם חוזרים מיד לבית להיות זמינים לטלפון – ואם בעטיינו

(קטעים מתוך הספר רבינו האור לציון)

נפעם אותו יהודי ושאל בהשתאות: "אם נדרשות לכם רק שמונה שעות כדי ללמוד שפה על בוריה, מדוע אינכם לומדים כמה שפות נוספות? הרי לא מדובר במאמץ גדול עבורכם."

המשפיע החסידי הג"ר שמואל אריה רוזנבוים, על ניצול הזמן וחשיבותה הרבה של כל דקה של עבודת ה', כפי שנוכל ללמוד משרה אמנו ע"ה.
יעקב א. לוסטיגמן

הנערות שבהם לא הספיקה די הצורך בעבודת ה' לפי גודל דרגתה וקדושתה. והנה שני נביאים התנבאו בסגנון אחד ומדבריהם אנו למדים את אותו המסר. ניצול הזמן הוא עניין שכל יהודי שרוצה להיות עובד ה' חייב לשים על לבו. אדם אינו יכול להיות עובד ה' אמיתי, אם הוא מרשה לעצמו לבזבז דקות יקרות מסדר יומו בחוסר מעש או בשנה מרובה מעבר לצורך הנדרש לו לפי מצבו הגופני והבריאות.

מספרים על הגאון מרוגטשוב, שפעם עמד ברחובה של עיר וקרא שלט שהיה כתוב בשפה הפולנית. פגש אותו אחד ממכריו ושאלו, וכי יודע כבוד הרב את השפה הפולנית? השיבו הגאון כי השפה כולה מוכרת לו, וכי בגלל הכישרונות שבהם בירך אותו הקדוש ברוך הוא הוא נזקק להשקיע בסך הכל שמונה שעות כדי ללמוד את השפה הפולנית על בוריה.

נפעם אותו יהודי ושאל בהשתאות: "אם נדרשות לכם רק שמונה שעות כדי ללמוד שפה על בוריה, מדוע אינכם לומדים כמה שפות נוספות? הרי לא מדובר במאמץ גדול עבורכם."

השיב לו הגאון: "מהיכן אקח שמונה שעות שלמות כדי ללמוד עוד שפה? אילו היו לי שעות מיותרות, אכן הייתי עושה כדברייך. את השפה הפולנית נזקקתי לדעת ולכן נאלצתי לפנות זמן כדי ללמוד אותה, אך מה לי ולשפות אחרות? שידיעתן לא תביא לי תועלת כזאת ששווה בזבוז של שמונה שעות תמימות." אין צורך להזכיר שהגאון הרוגטשובי ידע את כל התורה כולה, ולא היה מקצוע או נושא תורני שנעלם מידיעתו. ובכל זאת, התמדתו העצומה גרמה לכך שמעולם לא היה לו זמן פנוי כדי לעסוק בדברים אחרים.

כמובן שמדובר בדרגה גבוהה מאוד. לא כל אחד יכול להשקיע מאה אחוז מזמנו ברדיפה אחר ה', ולשקע את עצמו בלימוד התורה בהתמדה גדולה כל כך. על כגון זה ידוע מה שביאר הבעל שם טוב הקדוש וביארו צדיקים נוספים, "בכל דרכיך דעה", כלומר שיוכל אדם לעבוד את ה' בכל מעשה שהוא עושה. אם הוא נאלץ לצאת לעבודה מדי יום, לכאורה אין זו עבודת ה', אבל אם הכוונה היא לעשות את רצון ה', ותכלית יציאתו לעבודה היא כדי לפרנס את ילדיו ולאפשר להם ללמוד תורה בנחת – הרי זו עבודת ה'. כשאדם נזקק למנוחה כדי שיוכל לאחר מכן לשבת וללמוד את השיעור הקבוע שלו, המנוחה היא חלק מעבודת ה' שלו, אם זאת אכן המטרה שלו בשעה שהוא נשכב לנוח. כך לגבי כל העיסוקים שיש לנו במשך היממה.

במדרש רבה מסופר על דרשה שדרש רבי עקיבא ובה קישר בין שני חיי שרה למספר המדינות עליהן מלכה אסתר המלכה:

"רבי עקיבא היה יושב ודורש והציבור מתנמנם. ביקש לעוררן. אמר: מה ראתה אסתר שתמלוך על קכ"ז מדינה? אלא תבוא אסתר שהיא בת בתה של שרה שחיתה מאה וכ"ז ותמלוך על קכ"ז מדינות."

לכאורה צריך להבין מדוע עורר רבי עקיבא את הציבור המתנמנם דווקא בדרשה זו. ובמה שונה היא ממדרשי חז"ל רבים אחרים, שדווקא בה הוא מבקש להביא לכך שכל הציבור יתעורר ויקשיב לדרשתו?

מבאר החידושי הרי"ם: שרבי עקיבא רצה להראות לתלמידיו עד כמה גדול כוחו של רגע אחד של עבודת ה'. כראיה הביא את ההקשר בין שרה אמנו ובין אסתר המלכה. אנוחנו רואים ש-127 שנות עבודת ה', שוות למלוכה על 127 מדינות. אם כל שנה היא כנגד מדינה שלמה כל חודש הוא כנגד מחוז, כל שבוע כנגד עיר, וכל יום כנגד שכונה באותה עיר, כל שעה היא רחוב שלם, וכל דקה היא בניין רב קומות. זה מה שהתכוון רבי עקיבא לומר לתלמידיו, אתם מתנממים ומאבדים דקות חשובות, כשכל דקה שווה כמו בניין רב קומות. בכך הוא עורר אותם לשוב ולנצל את הזמן באופן מקסימלי.

כעין זה מובא גם מרבנו החתם סופר, שמקשה על מה שדרשו חז"ל מדוע כתוב "מאה שנה, ועשרים שנה ושבע שנים", כדי ללמדנו שבת ק' כבת כ' ובת כ' כבת ז', מלמד שכולן שווים לטובה. שואל החתם סופר, איך ייתכן שכולם שווים לטובה, וכי אפשר להשוות בין עבודת ה' של תינוקת בת חצי שנה או ילדה בת שנתיים לעובדת ה' של גיל 100, אחרי שנים ארוכות של עבודה לימוד ויגיעה? הרי צדיקים הולכים ומתעלים מרגע לרגע ולא ייתכן לומר שכל שנותיהם שוות לטובה.

אלא מבאר החתם סופר, שעובדי ה' האמתיים, מנדדים שינה מעיניהם בשנותיהם הבוגרות, כדי לפצות על מה שהחסירו כשהיו צעירים לימים ועוד לא עמדו על דעתם. כך בעצם הם משלימים את שנותיהם והופכים אותן שתייהנה כולן שוות לטובה.

ועל זה אומר הפסוק בפרק 'אשת חיל' שכידוע דרשוהו חז"ל על שרה אמנו: "ותקם בעוד לילה", כלומר היא הפחיתה משעות השינה ונידדה שינה מעיניה, "ותיתן טרף לביתה", לעולם הבא, "וחוק לנערותיה", היינו כדי להשלים את ימי

רגע לפני שתלש את הנרות ממקומן קפאה פתאום ידו וכמו נדבקה לנרות

סיפור מיוחד שהיה בימיו של רבי שמואל מסלונים זי"ע, בעל הדברי שמואל

המשפחה הנכרית התדפקה ביללה על דלתו של הרבי, וביקשה ממנו להושיע את בנה. הרבי הידברי שמואל ביקש מהם להבטיח שלא יעוללו יותר רע ליהודים, ועוד כמה הבטחות, אחר יצא מביתו וצעד לעבר ציון זקנו. בינתיים הפך המקום לזירה שוקקת חיים, מאות אנשים, יהודים וגויים, התקבצו לראות כיצד יסתיים הדבר.

הרבי ניגש אל הציון ואמר באידיש: "זיידע, וואס דארפסטו דעם פגרי?" (סבא, לשם מה זקוק אתה לפגרי זה?...) וידו התפוסה של השייגץ השתחררה בן רגע. הפחה ממאה שערים היה עד לסיפור זה, והיה מספר אותו בהתרגשות באזני כל יהודי שהזדהה בפניו כחסיד סלונים (הרה"ח ר' עזריאל זעליג וינברג ז"ל, ששמע מר' שלמה דייטש ז"ל ששמע ממנו, זכרון עז). (מתוך המבשר תורני לך לך תשע"ח)

אל מוערת שדה המכפלה כ"ג יט

ברחוב מאה שערים בירושלים התגורר יהודי, פחח למחייתו, שמוצאו היה מהעיר סלונים, הוא אמנם לא נמנה על עדת החסידים אך זכר היטב את המעשה הבא, שהתרחש בשנות בחרותו:

היה זה בימיו של הרבי הקדוש רבי שמואל מסלונים זי"ע, בעל הדברי שמואל. באחד הימים הגיע איזה שייגץ – פרחח גוי לאוהל ציונו של זקנו של הרבי, הרה"ק בעל הייסוד העבודה מסלונים זי"ע, הושיט את ידו מבעל לחלון ורצה לגנוב את הנרות הרבים שדלקו על הציון.

רגע לפני שתלש את הנרות ממקומן קפאה פתאום ידו וכמו נדבקה לנרות, הוא לא היה מסוגל להוציא אותה. חבריו ובני משפחתו שהוועקו למקום ניסו לעזור לו, אך ללא הועיל היד לא זזה ממקומה. בסוף נזכרו שיש בעיר ראבין יהודי מבני משפחתו של הצדיק הטמון כאן.

עליתי לביתו של הרב מבריסק זצ"ל ושטחתי לפניו את הבקשה. הרב הביע עלי תרעומת ושאל בתמיהה 'היכן רואים את העשירות שלי, מהכיסאות והשולחן...?!' ביקשתי את סליחתו...

רבי ישראל גרוסמן זצ"ל מספר על בקשת התרומה מהרב מבריסק

היה פטור לכל הדעות ממצות הכנסת אורחים. בנוסף לזה, הקב"ה הוציא חמה מנרתיקה. חום כבד ביותר שרר בחוצות העיר, איש לא העז לצאת ולהסתובב ברחובות בחום כה קשה. ולמרות הכל, אברהם אבינו לא נח ולא שקט, אלא עשה את כל המאמצים שבידו – אולי בכל זאת יזכה לארח אדם, ולקיים בזה מצות הכנסת אורחים.

זהו חסד ללא גבול, מסירות נפש בפועל ממש כדי לקיים מצוה זו. אליעזר היה בן משק ביתו של אברהם והכיר את מסירות נפשו לעניין מידת החסד. היטב מובן אפוא מדוע לא התפעל מהנס של עליית המים לקראת רבקה, אלא ביקש לבחון אותה האם היא מצטיינת במידת החסד דווקא. שהרי זו היתה משאת נפשו של אברהם אבינו ע"ה.

הרב מבריסק חיפש הלוואה

באחד הימים פנה אלי אחד מגדולי העסקנים וביקש ממני לעלות לביתו של הרב מבריסק זצ"ל כדי לבקש ממנו תרומה נכבדה עבור אחד מיקירי ירושלים, תלמיד חכם גדול, שצריך לעבור ניתוח פרטי באופן דחוף. התפלאתי מהיכן יהיה לרב מבריסק את הסכום שנקב העסקן, אמנם כל התמיהות והקושיות לא עזרו לי לפטור את עצמי ממילוי בקשתו, מי שהכיר את העסקן הדגול – ידע את נחישותו ודבקותו במטרה, ולא יכולתי להשתמט מהעניין... עליתי אפוא לביתו של הרב מבריסק זצ"ל ושטחתי לפניו את הבקשה. הרב הביע עלי תרעומת ושאל בתמיהה: 'היכן רואים את העשירות שלי? מהכיסאות והשולחן...?!' ביקשתי את סליחתו, ואמרתי כי אותם דברים הסברתי לעסקן, אבל הוא לא עזב אותי עד שהסכמתי ללכת, כיון שאמר לי שהעניין כרוך בספק פיקוח נפש. לפנות בוקר שמעתי רשרושים מאחורי הדלת. פתחתי את הדלת – ומולי עמד בנו של הרב, רבי רפאל סולוביצ'יק זצ"ל. הוא הושיט לי סכום גדול, ואמר: אבא לא נח ולא שקט כל הלילה עד שהשיג בהלוואה את הסכום במלואו. הואיל ואמרתי שהעניין כרוך בספק פיקוח נפש, לא היתה לו מנוחה עד שהיה בידו את כל הכסף.

(מתוך לב ישראל)

"יִרְצֵן הַעֶבֶד לְקִרְאָתָהּ" (בראשית כ"ד, י"ז)

פירש רש"י: 'לפי שעלו המים לקראתה'. וביאר בשפתי חכמים: 'דהיה קשה לרש"י, למה היה צריך אליעזר לרוץ לקראת רבקה, הלא עמד על עין המים, וממילא היה יכול להמתין עד שרבקה תגיע למעיין לשאוב מים, לכן פירש רש"י דנעשה לה נס, והמים עלו לקראתה, ולכך "וירץ העבד לקראתה":

שמעתי בשם הרב מבריסק זצ"ל שמרגלא בפיו היה לומר: האדמו"ר ה'בית אהרן' מקארלין הקשה קושיה נפלאה; אליעזר ראה במו עיניו את הנס הגדול והמופת הנפלא, -ילדה בת שלוש שנים מתקרבת למעיין כדי לשאוב מים, והנה מתרחש פלא עצום ועל טבעי – מי המעיין מתרוממים ועולים לקראת הילדה הקטנה! מדוע אליעזר לא התפעל מהמופת הגלוי, שבוודאי לא מתרחש לכל אחת, הרי וודאי מדובר כאן בילדה צדקנית ומיוחדת, מה טעם היה עוד לנסותה ולבקש ממנה, "הטי נא כדך ואשתה"? הרי תפילתו וודאי התקבלה, ומן השמים הקרו לפניו את הנערה המתאימה להיות אשה ליצחק.

ותירץ ה'בית אהרן' זי"ע: אליעזר היה נאמן ביתו של אברהם אבינו ע"ה, שם יסודות הבית היו בנויים על עמודי החסד, וכיון שידע שזה עיקר העיקרים של ביתו של אברהם אבינו היתה האישה המיועדת ליצחק חייבת להצטיין בחסד, ומידה זו יכול היה לבחון רק ע"י שניסה אותה בבקשו ממנה לתת לו מים לשתות. ונראה להוסיף נופך: הנה כתוב "וירא אליו ה' באלוני ממרא והוא יושב פתח האוהל כחום היום", ודרשו חז"ל במסכת בבא מציעא (פו:), מאי כחום היום? אמר רבי חמא ב"ר חנינא: אותו היום שלישי של מילה של אברהם היה, ובא הקב"ה לשאול באברהם, הוציא הקב"ה חמה מנרתיקה כדי שלא יטרח אותו צדיק באורחים. בגמרא שם מסופר שאברהם שלח את אליעזר לרחוב כדי לחפש אורחים שיבואו לביתו, אליעזר יצא לרחוב, חיפש ולא מצא. אברהם לא האמין לאליעזר, ויצא בעצמו מחוץ לביתו לשבת בשער הבית, אולי יעבור אורח. וכשיצא מביתו, ראה את הקב"ה כביכול שבה לבקרו.

הבה ונתבונן במצבו של אברהם אבינו ע"ה באותו זמן; אברהם זקן ושבע ימים, בן תשעים ותשע שנה היה בהימולו בשר ערלתו. יום שלישי למילה היה, ביום הזה גברו ייסוריו וכאבי המילה. לכאורה במצבו הגופני התשוש והחולה הוא

זכיתי לשהות פעמים רבות, במחיצת הגאון ר' יצחק הוטנר זצ"ל, ויכולני להעיד שתמיד הוא היה הגר"י הוטנר - תמיד עם אותה חכמה, עם אותה נכבדות ועם אותה שליטה עצמית מוחלטת.

מזן המשגיח הגה"צ רבי דב יפה זצוק"ל על השליטה על הטבע של גדולי ישראל

(שהרמב"ם כה מתפעל מהשגותיו השכליות), מצאוהו פעם בקלונו. וכששאלוהו התלמידים היאך זה מתיישב עם מה שהוא בעצמו לימד, השיב להם: "עכשיו אני לא אריסטו..."

תנועת התשובה - כח כיבוש הטבע

גם התופעה המרנינה של תנועת התשובה, כאשר אלפי אנשים חולו מהפך גמור באורח חייהם, ומחיים המנוערים מכל זיק של יהדות, עברו לחיים המושתיים על אדני התורה והיראה - יכולה לתת לנו מושג על גודל הכוחות הנטועים בנו, לשנות את דרכנו מן הקצה אל הקצה.

אך לא רק מעשיהם של בעלי התשובה משתנים, גם מראיהם משתנה לחלוטין! אחד המוסדות התורניים, הציג תערוכה ובה תמונות של אנשים בטרם חזרתם בתשובה ולאחר שחזרו בתשובה. רק בודדים מהמבקרים הצליחו לקשר בין הדמות שקודם החזרה בתשובה, לפנים האציליות שנשתקפו מהתמונה שלאחר החזרה בתשובה. רובם היו בטוחים שלא מדובר כלל באותם אנשים.

אחד מגדולי בעלי התשובה בדורנו, שחזרתו בתשובה עוררה מבוכה גדולה אצל המחנה שאינו שומר תו"מ, בגלל היותו אישיות מפורסמת ואהודה במיוחד, נשאל ע"י חבריו לשעבר, איך הוא מצליח להסתגל להגבלות שחלו על חייו כתוצאה מחזרתו בתשובה, במיוחד לאחר שנים של הרגל לעשות ככל העולה על רוחו? למרבה פליאתם, הוא השיב להם שמבחינה מסוימת זה אולי קל לו יותר מאשר לאלו שנמנו משחר ילדותם על שומרי המצוות, משום שבעוד שלשומר מצוות מבטן ומלידה, עלולה להתגבגב לעיתים מחשבה שאולי החמיץ דבר מה בגלל היותו מחויב להתגבר על רצונותיו ותשוקותיו - מי שנתנסה בחיים ללא תו"מ, יודע שחיים אלו אינם חיים!

לדעתי, ישנו הבדל נוסף: בעלי התשובה חשו שלא יתכן בשום אופן להמשיך את החיים הקודמים. אנו, לדאבונו, לא מרגישים שלא ניתן להמשיך הלאה במצבנו הנוכחי. אך חובה לדעת" לא ניתן להשלים בשום אופן עם מצבינו הנוכחי! וכפי שכתב ה'מסילת ישרים' (פ"ד): "כי לשלמי הדעת מבורר שאין רע גדול מחסרון השלמות".

מתוך עלון דברי אמת חיי שרה תשע"ז

ויהיו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים שני חיי שרה (כגא).
"שני חיי שרה" - שכולם שוים לטובה" (רש"י).

מצד טבע האדם וכוחות נפשו, חיי האדם רצופים במעלות ומורדות, לא הרי יום שמצב רוחו של האדם טוב עליו, ליום שמצב-הרוח אינו שפיר, ולא הרי יום שהכל מתנהל למישרין, כיום שהדברים אינם מסתדרים לשביעות רצוננו, וכדו'. השבח שמשבחת התורה את שרה אמנו שכל ימיה היו שוין לטובה, הינו שבח שהוא בניגוד לטבע האדם. יתכן שזה מרומז ב"ויהיו חיי שרה" - מלשון שְׁרָה, שחיייה היו חיי שררה ושלטון על כוחות נפשה, לפיכך היו כל שנותיה שוים לטובה.

הגר"י הוטנר זצ"ל היה אומר, שבמאמר הבורא שהאדם ישלט על בעלי החיים ("נעשה אדם בצלמונו ובדמותנו וירדו בדת הים ובעוף השמים ובהמה וגו'"), מונח גם ששכל האדם ישלט על תכונותיו וטבעיו כך שהשכל הוא שיהיג את האדם ולא שיגרר אחר טבעיו ותכונותיו. על האדם לדעת, שלהבדיל מבעלי חיים הוא היחיד שהקב"ה נטע בו שכל, כדי שיתנהל על פי השכל ולא יגרר אחרי טבעו. השכל של האדם נמצא במקום הגבוה ביותר בגוף האדם, כדי שהוא יהיה השולט על כוחות ונטיות גופו. וזהו שאנו מברכים בברכות השחר 'אזר ישראל בגבורה' - שהקב"ה נתן לישראל כוחות מיוחדים להתגבר על טבעם. שליטה על הטבע אצל גדולי ישראל

הגאון ר' יחזקאל אברמסקי זצ"ל סיפר, שלמרות שזכה לשהות במחיצתו של הגאון ר' חיים מבריסק זצ"ל במשך זמן רב, לא עלה בידו להכיר את מידותיו הטבעיות. אצל אדם רגיל - הסביר הרב אברמסקי, אפשר להכיר את טבעיו עפ"י הנהגותיו. אדם שטבעו נוטה לכעס, מצוי שיכעס. מי שמרחם על זולתו, נוהג בדרך כלל ברחמים. לעומת זאת אצל ר' חיים לא היה ניתן לראות מה הם תכונותיו הטבעיות משום שכל הזמן הוא עשה רק את רצון הקב"ה. כשרצון ה' שינזוף במישהו - הוא נזף, כשרצון ה' שירחם - הוא ריחם, וכדו'.

זכיתי לשהות פעמים רבות, במחיצת הגאון ר' יצחק הוטנר זצ"ל, ויכולני להעיד שתמיד הוא היה הגר"י הוטנר - תמיד עם אותה חכמה, עם אותה נכבדות ועם אותה שליטה עצמית מוחלטת.

לעומת זאת, אצל חכמי האומות העולם, זה אינו כך. ידוע שתלמידי אריסטו